

Δ. ΓΟΥΔΗ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΠΑΡΑ ΤΩΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΩΙ ΤΗΣ Μ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

II.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ
ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΜΕΡΟΣ

ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ

Μελέτη τὸ πᾶν (Κλεόβουλος).

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ
1915

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΤΗΙ
ΜΑΚΑΡΙΑΙ ΨΥΧΗΙ
ΤΗΣ ΑΓΑΘΗΣ ΤΗΣ ΧΡΥΣΗΣ
ΜΗΤΡΟΣ ΜΟΥ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

1. ἐδίκαζον δὲ τριακόσιοι ἄνδρες κατηγοροῦντες Μύρωνος καθ' ἱερῶν ὁμόσαντες αἰρεθέντες ἀριστίνδην. καταγνωσθέντος δὲ τοῦ ἄγους, αὐτοὶ μὲν ἐκ τῶν τάφων ἐξεβλήθησαν, τὸ δὲ γένος αὐτῶν ἔφυγεν ἀειφυγίαν. | Ἐπιμερίδης δ' ὁ Κρής ἐπὶ τούτοις ἐκάθηρε τὴν πόλιν.

2. Μετὰ δὲ ταῦτα συνέβη στασιάζειν τοὺς τε γνωρίμους καὶ τὸ πλῆθος πολὺν χρόνον. | ἦν γὰρ αὐτῶν ἡ πολιτεία τοῖς τε 2 ἄλλοις ὀλιγαρχικὴ πᾶσι, καὶ δὴ καὶ ἐδούλευον οἱ πένητες τοῖς πλουσίοις καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ τέκνα καὶ αἱ γυναῖκες· καὶ ἐκαλοῦντο πελάται καὶ ἐκτήμοροι· κατὰ ταύτην γὰρ τὴν μίσθωσιν ἤργαζοντο τῶν πλουσίων τοὺς ἀγρούς· ἡ δὲ πᾶσα γῆ δι' ὀλίγων ἦν | καὶ εἰ μὴ τὰς μισθώσεις ἀποδιδόειν, ἀγώγιμοι καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ παῖδες ἐγίνοντο, καὶ οἱ δανεισμοὶ πᾶσιν ἐπὶ τοῖς σώμασιν ἦσαν μέχρι Σόλωνος· οὗτος δὲ πρῶτος ἐγένετο τοῦ δήμου προστάτης. | χαλεπώτατον μὲν οὖν καὶ πικρότατον ἦν τοῖς πολλοῖς τῶν 3 κατὰ τὴν πολιτείαν τὸ δουλεύειν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἐδυσχέρανον· οὐδενὸς γάρ, ὡς εἰπεῖν, ἐτύγγανον μετέχοντες.

3. Ἦν δ' ἡ τάξις τῆς ἀρχαίας πολιτείας τῆς πρὸ Δράκοντος τοιάδε. τὰς μὲν ἀρχὰς καθίστασαν ἀριστίνδην καὶ πλουτίνδην· ἤρχον δὲ τὸ μὲν πρῶτον διὰ βίου, μετὰ δὲ ταῦτα δεκαέτειαν. | μέ- 2 γισται δὲ καὶ πρῶται τῶν ἀρχῶν ἦσαν βασιλεὺς καὶ πολέμαρχος

καὶ ἄρχων· τούτων δὲ πρώτη μὲν ἦ τοῦ βασιλέως, αὕτη γὰρ ἦν πάτριος, δευτέρα δ' ἐπικατέστη πολεμαρχία διὰ τὸ γενέσθαι τινὰς τῶν βασιλέων τὰ πολέμα μαλακούς· ὅθεν καὶ τὸν Ἴωνα
3 μετεπέμψαντο χρείας καταλαβούσης. τελευταία δ' ἦ τοῦ ἄρχοντος· οἱ μὲν γὰρ πλείους ἐπὶ Μέδοντος, ἔνιοι δ' ἐπὶ Ἀκάστου φασὶ γενέσθαι ταύτην· τεκμήριον δ' ἐπιφέρουσι· ὅτι οἱ ἔννεα ἄρχοντες ὁμνύουσιν ὡσπερ ἐπὶ Ἀκάστου τὰ ὄρκια ποιήσῃν, ὡς ἐπὶ τούτου τῆς βασιλείας παραχωρησάντων τῶν Κοδριδῶν ἀντὶ τῶν δοθεισῶν τῷ ἄρχοντι δωρεῶν. | τοῦτο μὲν οὖν ὁποτέρως ποτ' ἔχει, μικρὸν ἂν παραλλάττοι τοῖς χρόνοις· ὅτι δὲ τελευταία τούτων ἐγένετο τῶν ἀρχῶν, σημεῖον καὶ τὸ μηδὲν τῶν πατρίων τὸν ἄρχοντα διοικεῖν, ὡσπερ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ πολέμαρχος, ἀλλ' ἀπλῶς τὰ ἐπίθετα· διὸ καὶ νεωστὶ γέγονεν ἡ ἀρχὴ μεγάλη, τοῖς ἐπιθέ-
4 τοῖς αὐξηθεῖσα. | θεσμοθέται δὲ πολλοῖς ὕστερον ἔτεσιν ἠρέθησαν, ἤδη κατ' ἐνιαυτὸν αἰρουμένων τὰς ἀρχάς, ὅπως ἀναγράφαντες τὰ θέσµα φυλάττωσι πρὸς τὴν τῶν ἀμφισβητούντων κρίσιν· διὸ καὶ μόνη τῶν ἀρχῶν οὐκ ἐγένετο πλείων ἐνιαυσίας. τοῖς μὲν οὖν
5 χρόνοις τοσοῦτον προέχουσιν ἀλλήλων. | ἦσαν δ' οὐχ ἅμα πάντες οἱ ἔννεα ἄρχοντες, ἀλλ' ὁ μὲν βασιλεὺς εἶχε τὸ νῦν καλούμενον Βουκολεῖον, πλησίον τοῦ πρυτανείου (σημεῖον δέ· ἔτι καὶ νῦν γὰρ τῆς τοῦ βασιλέως γυναικὸς ἡ σύμμειξις ἐνταῦθα γίγνεται τῷ Διονύσῳ καὶ ὁ γάμος), ὁ δὲ ἄρχων τὸ πρυτανεῖον, ὁ δὲ πολέμαρχος τὸ Ἐπιλύκειον (ὃ πρότερον μὲν ἐκαλεῖτο πολεμαρχεῖον, ἐπεὶ δὲ Ἐπίλυκος ἀνωκοδόμησε καὶ κατεσκεύασεν αὐτὸ πολεμαρχήσας, Ἐπιλύκειον ἐκλήθη), θεσμοθέται δ' εἶχον τὸ θεσμοθετεῖον. ἐπὶ δὲ Σόλωνος ἅπαντες εἰς τὸ θεσμοθετεῖον συνῆλθον. | κύριοι δ' ἦσαν καὶ τὰς δίκας αὐτοτελεῖς κρίνειν καὶ οὐχ ὡσπερ νῦν προανακρίνειν. | τὰ μὲν οὖν περὶ τὰς ἀρχάς τοῦτον
6 εἶχε τὸν τρόπον. ἡ δὲ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν βουλὴ τὴν μὲν τάξιν εἶχε τοῦ διατηρεῖν τοὺς νόμους, διώκει δὲ τὰ πλεῖστα καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ κολάζουσα καὶ ζημιοῦσα πάντας τοὺς ἀκοσμοῦντας κυρίως. ἡ γὰρ αἵρεσις τῶν ἀρχόντων ἀριστίνδην καὶ πλουτίνδην ἦν, ἐξ ὧν οἱ Ἀρεοπαγῖται καθίσταντο.

διὸ καὶ μόνη τῶν ἀρχῶν αὕτη μεμένηκε διὰ βίου καὶ νῦν.

4. Ἡ μὲν οὖν πρώτη πολιτεία ταύτην εἶχε τὴν ὑπογραφὴν μετὰ δὲ ταῦτα, χρόνου τινὸς οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἐπ' Ἀρισταίχμου ἄρχοντος Ἀράκων τοὺς θεσμοὺς ἔθηκεν· ἡ δὲ τάξις αὕτη τόνδε τὸν τρόπον εἶχε. | ἀπεδέδοτο μὲν ἡ πολιτεία τοῖς ὄπλα 2 παρεχομένοις. | ἤροῦντο δὲ τοὺς μὲν ἐννέα ἄρχοντας καὶ τοὺς ταμίας οὐσίαν κεκτημένους οὐκ ἐλάττω δέκα μνῶν ἐλευθέρων, τὰς δ' ἄλλας ἀρχὰς τὰς ἐλάττους ἐκ τῶν ὄπλα παρεχομένων, στρατηγούς δὲ καὶ ἱπάρχους οὐσίαν ἀποφαίνοντας οὐκ ἐλάττον ἢ ἑκατὸν μνῶν ἐλευθέρων καὶ παῖδας ἐκ γαμετῆς γυναικὸς γνησίους ὑπὲρ δέκα ἔτη γεγονότας· τούτους δ' ἔδει διεγγυᾶν τοὺς πρυτάνεις καὶ τοὺς στρατηγούς καὶ τοὺς ἱπάρχους τοὺς ἔτους μέχρι εὐθυνῶν, ἐγγυητὰς τέσσαρας ἐκ τοῦ αὐτοῦ τέλους δεχομένους, οὐπερ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἱπάρχοι. | βουλευεῖν δὲ τετρα- 3 κοσίους καὶ ἓνα τοὺς λαχόντας ἐκ τῆς πολιτείας· κληροῦσθαι δὲ καὶ ταύτην καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς τοὺς ὑπὲρ τριάκοντ' ἔτη γεγονότας, καὶ δις τὸν αὐτὸν μὴ ἄρχειν πρὸ τοῦ πάντας ἐξελθεῖν· τότε δὲ πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς κληροῦν. | εἰ δέ τις τῶν βουλευτῶν, ὅταν ἔδρα βουλῆς ἢ ἐκκλησίας ἦ, ἐκλείποι τὴν σύνοδον, ἀπέτινον ὁ μὲν πεντακοσιομέδιμνος τρεῖς δραχμίας, ὁ δὲ ἱππεὺς δύο, ζευγίτης δὲ μίαν. | ἡ δὲ βουλὴ ἢ ἐξ Ἀρείου πάγου φύλαξ ἦν τῶν 4 νόμων καὶ διετήρει τὰς ἀρχὰς, ὅπως κατὰ τοὺς νόμους ἄρχωσιν. ἐξῆν δὲ τῷ ἀδικουμένῳ πρὸς τὴν τῶν Ἀρεοπαγιτῶν βουλήν εἰσαγγέλλειν, ἀποφαίνοντι παρ' ὅν ἀδικεῖται νόμον. | ἐπὶ δὲ τοῖς σώμασιν ἦσαν οἱ δανεισμοί, καθάπερ εἴρηται, καὶ ἡ χώρα δι' ὀλίγων ἦν.

5. Τοιαύτης δὲ τῆς τάξεως οὔσης ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ τῶν πολλῶν δουλευόντων τοῖς ὀλίγοις, ἀντέστη τοῖς γνωρίμοις ὁ δῆμος. | ἰσχυρᾶς δὲ τῆς στάσεως οὔσης καὶ πολὺν χρόνον ἀντι- 2 καθημένων ἀλλήλοις, εἴλοντο κοινῇ διαλλακτὴν καὶ ἄρχοντα Σόλωνα καὶ τὴν πολιτείαν ἐπέτρεψαν αὐτῷ ποιήσαντι τὴν ἐλεγείαν, ἧς ἐστὶν ἀρχή·

γινώσκω, καί μοι φρενὸς ἔνδοθεν ἄλγεα κεῖται,
πρεσβυτάτην ἔσορῶν γαῖαν Ἰαονίας
κλινομένην·

ἐν ἣ πρὸς ἑκατέρους ὑπὲρ ἑκατέρων μάχεται καὶ διαμφισβητεῖ
καὶ μετὰ ταῦτα κοινῇ παραινεῖ καταπαύειν τὴν ἐνεστῶσαν φιλο-
3 νικίαν. | ἦν δ' ὁ Σόλων τῇ μὲν φύσει καὶ τῇ δόξῃ τῶν πρώτων,
τῇ δ' οὐσίᾳ καὶ τοῖς πράγμασι τῶν μέσων, ὡς ἔκ τε τῶν ἄλλων
ὁμολογεῖται καὶ αὐτὸς ἐν τοῖσδε τοῖς ποιήμασι μαρτυρεῖ, παραι-
νῶν τοῖς πλουσίοις μὴ πλεονεκτεῖν·

ὑμεῖς δ' ἡσυχάσαντες ἐνὶ φρεσὶ καρτερόν ἦτορ,
οἱ πολλῶν ἀγαθῶν ἐς κόρον ἠλάσατε,
ἐν μετρίοισι τίθεσθε μέγαν νόον· οὔτε γὰρ ἡμεῖς
πεισόμεθ', οὔθ' ὑμῖν ἄρτια πάντ' ἔσεται.

καὶ ὅλως αἰεὶ τὴν αἰτίαν τῆς στάσεως ἀνάπτει τοῖς πλουσίοις.
διὸ καὶ ἐν ἀρχῇ τῆς ἐλεγείας δεδοικέναι φησὶ «τὴν τε φιλαργυ-
ρίαν τὴν τε ὑπερηφανίαν», ὡς διὰ ταῦτα τῆς ἐχθρας ἐνεστάσης.

6. Κύριος δὲ γενόμενος τῶν πραγμάτων Σόλων τὸν τε δῆμον
ἠλευθέρωσε καὶ ἐν τῷ παρόντι καὶ εἰς τὸ μέλλον, κωλύσας
δανείζειν ἐπὶ τοῖς σώμασιν, καὶ χρεῶν ἀποκοπὰς ἐποίησε καὶ
τῶν ἰδίων καὶ τῶν δημοσίων, ἃς σεισάχθειαν καλοῦσιν, ὡς
2 ἀποσεισάμενοι τὸ βάρος. | ἐν οἷς πειρῶνται τινες διαβάλλειν
αὐτόν· συνέβη γὰρ τῷ Σόλωνι μέλλοντι ποιεῖν τὴν σεισάχθειαν
προειπεῖν τισι τῶν γνωρίμων, ἔπειθ', ὡς μὲν οἱ δημοτικοὶ
λέγουσι, παραστρατηγηθῆναι διὰ τῶν φίλων, ὡς δ' οἱ βου-
λόμενοι βλασφημεῖν, καὶ αὐτόν κοιναινεῖν· δανεισάμενοι γὰρ οὗτοι
συνεπρίαντο πολλὴν χώραν, καὶ μετ' οὐ πολὺ τῆς τῶν χρεῶν
ἀποκοπῆς γενομένης ἐπλούτουν· ὅθεν φασὶ γενέσθαι τοὺς ὕστερον
3 δοκοῦντας εἶναι παλαιοπλούτους. | οὐ μὴν ἀλλὰ πιθανώτερος ὁ
τῶν δημοτικῶν λόγος· οὐ γὰρ εἰκὸς ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις οὕτω
μέτριον γενέσθαι καὶ κοινόν, ὥστ' ἐξὸν αὐτῷ τοὺς ἑτέρους ὑπο-
ποιησάμενον τυραννεῖν τῆς πόλεως, ἀμφοτέροις ἀπεχθέσθαι καὶ
περὶ πλείονος ποιήσασθαι τὸ καλὸν καὶ τὴν τῆς πόλεως σωτη-
ρίαν ἢ τὴν ἑαυτοῦ πλεονεξίαν, ἐν οὕτω δὲ μικροῖς καὶ ἀναξίοις

καταρρυπαίνειν ἑαυτόν. ὅτι δὲ ταύτην ἔσχε τὴν ἐξουσίαν, τὰ τε 4
πράγματα νοσοῦντα μαρτυρεῖ καὶ ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτὸς
πολλαχοῦ μέμνηται καὶ οἱ ἄλλοι συνομολογοῦσι πάντες. ταύτην
μὲν οὖν χρῆ νομίζειν φευδῆ τὴν αἰτίαν εἶναι.

7. Πολιτείαν δὲ κατέστησε καὶ νόμους ἔθηκεν ἄλλους, τοῖς
δὲ Δράκοντος θεσμοῖς ἐπαύσαντο χρώμενοι πλὴν τῶν φονι-
κῶν. | ἀναγράφαντες δὲ τοὺς νόμους εἰς τοὺς κύρβεις ἔστησαν ἐν
τῇ στοᾷ τῇ βασιλείῳ καὶ ὤμοσαν χρήσεσθαι πάντες· οἱ δ' ἐννέα
ἄρχοντες ὀμνύοντες πρὸς τῷ λίθῳ κατεφάτιζον ἀναθήσειν ἀν-
δριάντα χρυσοῦν, ἐάν τινα παραβῶσι τῶν νόμων. ὅθεν ἔτι καὶ
νῦν οὕτως ὀμνύουσι. | κατέκλεψε δὲ τοὺς νόμους εἰς ἑκατὸν ἔτη 2
καὶ διέταξε τὴν πολιτείαν τόνδε τὸν τρόπον· τιμήματι διεῖλεν 3
εἰς τέτταρα τέλη, καθάπερ διήρητο καὶ πρότερον, εἰς πεντακοσιο-
μέδιμνον καὶ ἵππέα καὶ ζευγίτην καὶ θῆτα. καὶ τὰς μὲν ἄλλας
ἀρχὰς ἀπένειμεν ἄρχειν ἐκ πεντακοσιομεδίμνων καὶ ἵππέων καὶ
ζευγιτῶν, τοὺς ἐννέα ἄρχοντας καὶ τοὺς ταμίας καὶ τοὺς πωλη-
τὰς καὶ τοὺς ἑνδεκα καὶ τοὺς κωλακρέτας, ἐκάστοις ἀνάλογον
τῷ μεγέθει τοῦ τιμήματος ἀποδιδούς τὴν ἀρχήν. τοῖς δὲ τὸ θη-
τικὸν τελούσιν ἐκκλησίας καὶ δικαστηρίων μετέδωκε μόνον. | ἔδει 4
δὲ τελεῖν πεντακοσιομέδιμνον μὲν δς ἂν ἐκ τῆς οἰκείας ποιῆ
πεντακόσια μέτρα τὰ συνάμφω ξηρὰ καὶ ὑγρά, ἵππάδα δὲ τοὺς
τριακόσια ποιοῦντας (ὡς δ' ἐνιοὶ φασί, τοὺς ἵπποτροφεῖν δυνα-
μένους· σημεῖον δὲ φέρουσι τό τε ὄνομα τοῦ τέλους, ὡς ἂν ἀπὸ
τοῦ πράγματος κείμενον, καὶ τὰ ἀναθήματα τῶν ἀρχαίων· ἀνά-
κειται γὰρ ἐν ἀκροπόλει εἰκῶν, ἐφ' ἧ ἐπιγέγραπται τάδε.

Διφίλου Ἐνθεμίῳν τήνδ' ἀνέθηκε θεοῖς,

θητικοῦ ἀντὶ τέλους ἵππάδ' ἀμειψάμενος.

καὶ παρέστηκεν ἵππος ἐκμαρτυρῶν ὡς τὴν ἵππάδα τοῦτο σημαῖ-
νον. οὐ μὴν ἀλλ' εὐλογώτερον τοῖς μέτροις διηρηθῆσθαι καθάπερ
τοὺς πεντακοσιομεδίμνους), ζευγίσιον δὲ τελεῖν τοὺς διακόσια τὰ
συνάμφω ποιοῦντας, τοὺς δ' ἄλλους θητικόν, οὐδεμιᾶς μετέχον-
τας ἀρχῆς· διὸ καὶ νῦν ἐπειδὴν ἔρηται τὸν μέλλοντα κληροῦσθαι
τιν' ἀρχήν, ποῖον τέλος τελεῖ, οὐδ' ἂν εἰς εἴποι θητικόν.

8. Τὰς δ' ἀρχὰς ἐποίησε κληρωτὰς ἐκ προκριτῶν, οὓς ἐκάστη προκρίνειε τῶν φυλῶν. προύκρινε δ' εἰς τοὺς ἐννέα ἄρχοντας ἐκάστη δέκα, καὶ τούτων ἐκλήρουν· ὅθεν ἔτι διαμένει ταῖς φυλαῖς τὸ δέκα κληροῦν ἐκάστην, εἴτ' ἐκ τούτων κυαμεύειν. σημεῖον δ' ὅτι κληρωτὰς ἐποίησεν ἐκ τῶν τιμημάτων ὁ περὶ τῶν ταμιῶν νόμος, ᾧ χρῶμενοι διατελοῦσιν ἔτι καὶ νῦν· κελεύει γὰρ κληροῦν 2 τοὺς ταμίαις ἐκ πεντακοσιομεδίμων. | Σόλων μὲν οὖν οὕτως ἐνομοθέτησε περὶ τῶν ἀρχόντων· τὸ γὰρ ἀρχαῖον ἢ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλή ἀνακαλεσαμένη καὶ κρίνασα καθ' αὐτὴν τὸν ἐπιτήδειον ἐφ' ἐκάστη τῶν ἀρχῶν ἐπ' ἐνιαυτὸν ἄρχοντα ἀπέστελ- 3 λεν. | φυλαὶ δ' ἦσαν τέσσαρες, καθάπερ πρότερον, καὶ φυλοθιασιλεῖς τέσσαρες. ἐκ δὲ τῆς φυλῆς ἐκάστης ἦσαν νενεμημένοι τριτύες μὲν τρεῖς, ναυκραφαί δὲ δώδεκα καθ' ἐκάστην. ἦν δ' ἐπὶ τῶν ναυκραφῶν ἀρχὴ καθεστηκυῖα ναύκραφοι, τεταγμένη πρὸς τε τὰς εἰσφορὰς καὶ τὰς δαπάνας τὰς γιγνομένας· διὸ καὶ ἐν τοῖς νόμοις τοῖς Σόλωνος, οἷς οὐκέτι χρῶνται, πολλαχοῦ γέγραπται «τοὺς ναυκράφους εἰσπράττειν» καὶ «ἀναλίσκειν ἐκ τοῦ ναυκρα- 4 ρικοῦ ἀργυρίου». | βουλήν δ' ἐποίησε τετρακοσίους, ἑκατὸν ἐξ ἐκάστης φυλῆς, τὴν δὲ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν ἔταξεν ἐπὶ τὸ νομοφυλακεῖν, ὥσπερ ὑπῆρχε καὶ πρότερον ἐπίσκοπος οὔσα τῆς πολιτείας, καὶ τὰ τε ἄλλα τὰ πλεῖστα καὶ τὰ μέγιστα τῶν πολιτικῶν διετήρει καὶ τοὺς ἀμαρτάνοντας ἠϋθυνεν, κυρία οὔσα καὶ ζημιοῦν καὶ κολάζειν, καὶ τὰς ἐκτίσεις ἀνέφερεν εἰς πόλιν, οὐκ ἐπιγράφουσα τὴν πρόφασιν τοῦ ἐκτίνεσθαι, καὶ τοὺς ἐπὶ καταλύσει τοῦ δήμου συνισταμένους ἔκρινεν, Σόλωνος θέντος νόμον εἰσαγγελίας περὶ 5 αὐτῶν. | ὄρων δὲ τὴν μὲν πόλιν πολλάκις στασιάζουσαν, τῶν δὲ πολιτῶν ἐπίους διὰ τὴν ῥαθυμίαν ἀγαπῶντας τὸ αὐτόματον, νόμον ἔθηκε πρὸς αὐτοὺς ἴδιον, ὃς ἂν στασιαζούσης τῆς πόλεως μὴ θῆται τὰ ὄπλα μηδὲ μεθ' ἑτέρων, ἄτιμον εἶναι καὶ τῆς πόλεως μὴ μετέχειν.

9. Τὰ μὲν οὖν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. δοκεῖ δὲ τῆς Σόλωνος πολιτείας τρία ταῦτ' εἶναι τὰ δημοτικώτατα, πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον τὸ μὴ δανείζειν ἐπὶ τοῖς σώμασιν,

ἔπειτα τὸ ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ τιμωρεῖν ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων. τρίτον δέ, ὧ μάλιστα φασιν ἰσχυκέναι τὸ πλῆθος, ἢ εἰς τὸ δικαστήριον ἔφρασις. | κύριος γὰρ οὖν ὁ δῆμος τῆς ψήφου, κύριος γίνεται τῆς πολιτείας. ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ μὴ γεγράφθαι τοὺς νόμους ἀπλῶς μηδὲ σαφῶς, ἀλλ' ὡσπερ ὁ περὶ τῶν κλήρων καὶ ἐπικλήρων ἀνάγκη πολλὰς ἀμφισβητήσεις γίνεσθαι καὶ πάντα βραβεύειν καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια τὸ δικαστήριον. | οἴονται μὲν οὖν τινες ἐπίτηδες ἀσαφεῖς αὐτὸν ποιῆσαι τοὺς νόμους, ὅπως ἢ τῆς κρίσεως ὁ δῆμος κύριος. οὐ μὴν εἰκός, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι καθόλου περιλαβεῖν τὸ βέλτιστον· οὐ γὰρ δίκαιον ἐκ τῶν τῶν γιγνομένων, ἀλλ' ἐκ τῆς ἄλλης πολιτείας θεωρεῖν τὴν ἐκείνου βούλησιν.

10. Ἐν μὲν οὖν τοῖς νόμοις ταῦτα δοκεῖ θεῖναι δημοτικά, πρὸ δὲ τῆς νομοθεσίας ποιήσας τὴν τῶν χρεῶν ἀποκοπὴν καὶ μετὰ ταῦτα τὴν τε τῶν μέτρων καὶ σταθμῶν καὶ τὴν τοῦ νομίσματος αὐξήσιν. ἐπ' ἐκείνου γὰρ ἐγένετο καὶ τὰ μέτρα μείζω τῶν Φειδωνείων καὶ ἡ μναῖ πρότερον ἔχουσα σταθμὸν ἑβδομήκοντα δραχμὰς ἀνεπληρώθη ταῖς ἑκατόν. ἦν δ' ὁ ἀρχαῖος χαρακτήρ διδραχμον. ἐποίησε δὲ καὶ σταθμὰ πρὸς τὸ νόμισμα, τρεῖς καὶ ἐξήκοντα μναῖς τὸ τάλαντον ἀγούσας, καὶ ἐπιδιενεμήθησαν αἱ τρεῖς μναῖ τῷ στατηῆρι καὶ τοῖς ἄλλοις σταθμοῖς.

11. Διατάξας δὲ τὴν πολιτείαν ὅνπερ εἴρηται τρόπον, ἐπειδὴ προσιόντες αὐτῷ περὶ τῶν νόμων ἠνώχλουν, τὰ μὲν ἐπιτιμῶντες τὰ δὲ ἀνακρίνοντες, βουλόμενος μήτε ταῦτα κινεῖν μήτ' ἀπεχθάνεσθαι παρών, ἀποδημίαν ἐποιήσατο κατ' ἐμπορίαν ἅμα καὶ θεωρίαν εἰς Αἴγυπτον, εἰπὼν ὡς οὐχ ἦξει δέκα ἐτῶν· οὐ γὰρ οἴεσθαι δίκαιον εἶναι τοὺς νόμους ἐξηγεῖσθαι παρών, ἀλλ' ἕκαστον τὰ γεγραμμένα ποιεῖν. | ἅμα δὲ καὶ συνέβαινε αὐτῷ τῶν τε γνωρίμων διαφόρους γεγενῆσθαι πολλοὺς διὰ τὰς τῶν χρεῶν ἀποκοπὰς, καὶ τὰς στάσεις ἀμφοτέρας μεταθέσθαι διὰ τὸ παράδοξον αὐτοῖς γενέσθαι τὴν κατάστασιν. ὁ μὲν γὰρ δῆμος ὧτε πάντ' ἀνάδαστα ποιήσιν αὐτόν, οἱ δὲ γνώριμοι πάλιν τὴν αὐτὴν τάξιν ἀποδώσειν ἢ μικρὸν παραλλάξιν. | ὁ δὲ Σόλων ἀμφοτέροις

ἤναντιώθη, καὶ ἐξὸν αὐτῶ μεθ' ὁποτέρων ἐβούλετο συστάντα τυραννεῖν, εἴλετο πρὸς ἀμφοτέρους ἀπεχθέσθαι σῶσας τὴν πατρίδα καὶ τὰ βέλτιστα νομοθετήσας.

12. Ταῦτα δ' ὅτι τοῦτον τὸν τρόπον ἔσχεν, οἳ τ' ἄλλοι συμφωνοῦσι πάντες καὶ αὐτὸς ἐν τῇ ποιήσει μέμνηται περὶ αὐτῶν ἐν τοῖσδε,

δήμῳ μὲν γὰρ ἔδωκα τόσον γέρας ὅσον ἀπαρκεῖ,

οἳ δ' ἐμὴς οὔτ' ἀφελῶν οὔτ' ἐπορεξάμενος

οἳ δ' εἶχον δύναμιν καὶ χρήμασιν ἦσαν ἀγῆτοί,

καὶ τοῖς ἐφρασάμην μηδὲν ἀεικὲς ἔχειν.

ἔστην δ' ἀμφιβαλὼν κρατερόν σάκος ἀμφοτέροισι,

νικᾶν δ' οὐκ εἶασ' οὐδετέρους ἀδίκως.

2 πάλιν δ' ἀποφαινόμενος περὶ τοῦ πλήθους, ὡς αὐτῶ δεῖ χρῆσθαι

δῆμος δ' ὧδ' ἂν ἄριστα σὺν ἡγεμόνεσσιν ἔποιτο,

μήτε λίαν ἀνεθείς μήτε βιαζόμενος.

τίκτει γὰρ κόρος ὕβριν, ὅταν πολὺς ὄλβος ἔπηται

ἀνθρώποισιν, ὅσοις μὴ νόος ἄρτιος ἦ.

3 καὶ πάλιν δ' ἐτέρωθί που λέγει περὶ τῶν διανείμασθαι τὴν γῆν βουλομένων.

οἳ δ' ἐφ' ἀρπαγαῖσιν ἦλθον, ἐλπίδ' εἶχον ἀφνεῖαν

κἀδόκουν ἕκαστος αὐτῶν ὄλβον εὐρήσειν πολὺν

καὶ με κοτίλλοντα λείως τραχὺν ἐκφανεῖν νόον.

χαῦνα μὲν τότε ἐφράσαντο, νῦν δέ μοι χολούμενοι

λοξὸν ὀφθαλμοῖσ' ὄρωσι πάντες ὥστε δήμιον.

οὐ χρεῶν ἅ μὲν γὰρ εἶπα σὺν θεοῖσιν ἦνυσσα,

ἄλλα δ' οὐ μάτην ἔερδον, οὐδέ μοι τυραννίδος

ἀνδάνει βία τι ῥέζειν, οὐδέ πείρας χθονὸς

πατρίδος κακοῖσιν ἐσθλοὺς ἰσομοιρίαν ἔχειν.

4 πάλιν δὲ καὶ περὶ τῆς ἀποκοπῆς τῶν χρεῶν καὶ τῶν δουλευόντων μὲν πρότερον, ἐλευθερωθέντων δὲ διὰ τὴν σεισάχθειαν·

ἐγὼ δὲ τῶν μὲν οὔνεκα ξυνήγαγον

δῆμον, τί τούτων πρὶν τυχεῖν ἐπαυσάμην;

συμμαρτυροίη ταῦτ' ἂν ἐν δίκῃ χρόνου

μήτηρ μεγίστη δαιμόνων Ὀλυμπίων
ἄριστα, Γῆ μέλαινα, τῆς ἐγὼ ποτε
ὄρους ἀνεῖλον πολλαχῆ πεπηγότας,
πρόσθεν δὲ δουλεύουσα, νῦν ἐλευθέρα.
πολλοὺς δ' Ἀθήνας παιροῖδ' εἰς θεόκτιτον,
ἀνήγαγον πρᾶθέντας, ἄλλον ἐκδίκως,
ἄλλον δικαίως, τοὺς δ' ἀναγκαίης ὑπὸ
χραιοῦς φυγόντας, γλῶσσαν οὐκέτ' Ἀττικὴν
ἴεντας, ὡς ἂν πολλαχῆ πλανωμένους,
τοὺς δ' ἐνθάδ' αὐτοῦ δουλίην ἀεικέα
ἔχοντας, ἦθη δεσποτῶν τρομευμένους,
ἐλευθέρους ἔθηκα. | ταῦτα μὲν κράτει,
δμοῦ βίαν τε καὶ δίκην συναρμόσας,
ἔρεξα καὶ διήλοον ὡς ὑπεσχόμην.
θεσμούςθ' ὁμοίως τῷ κακῷ τε καγαθῷ,
εὐθεΐαν εἰς ἕκαστον ἀρμόσας δίκην,
ἔγραψα. κέντρον δ' ἄλλος ὡς ἐγὼ λαβῶν,
κακοφραδῆς τε καὶ φιλοκτῆμων ἀνήρ,
οὐκ ἂν κατέσχε δῆμον· εἰ γὰρ ἤθελον
ἂ τοῖς ἐναντίοισιν ἦνδανεν τότε,
αὐθις δ' ἂ τοῖσιν οὔτεροι φρασαίατο,
πολλῶν ἂν ἀνδρῶν ἦδ' ἐχηρώθη πόλις.
τῶν οὔνεκ' ἀλκὴν πάντοθεν ποιούμενος
ὡς ἐν κυσὶν πολλῆσιν ἔστράφην λύκος.

καὶ πάλιν ὄνειδίζων πρὸς τὰς ἕστερον αὐτῶν μεμψιμοιρίας 5
ἀμφοτέρων·

δήμῳ μὲν εἰ χρὴ διαφάδην ὄνειδίσαι,
ἂ νῦν ἔχουσιν οὔποτ' ὀφθαλμοῖσιν ἂν
εὐδοντες εἶδον.

ὄσοι δὲ μείζους καὶ βίαν ἀμείνονες
αἰνοῖεν ἂν με καὶ φίλον ποιοίατο·

εἰ γὰρ τις ἄλλος, φησί, ταύτης τῆς τιμῆς ἔτυχεν,

οὐκ ἂν κατέσχε δῆμον οὐδ' ἐπαύσατο,
πρὶν ἀνταράξας πῖαο ἐξεῖλεν γάλα.
ἔγὼ δὲ τούτων ὥσπερ ἐν μεταίχμια
δρος κατέστην.

13. Τὴν μὲν οὖν ἀποδημίαν ἐποιήσατο διὰ ταύτας τὰς αἰ-
τίας. Σόλωνος δ' ἀποδημήσαντος ἔτι τῆς πόλεως τεταραγμένης,
ἐπὶ μὲν ἔτη τέσσαρα διῆγον ἐν ἡσυχίᾳ· τῷ δὲ πέμπτῳ μετὰ τὴν
Σόλωνος ἀρχὴν οὐ κατέστησαν ἄρχοντα διὰ τὴν στάσιν, καὶ πάλιν
2 ἔτι πέμπτῳ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἀναρχίαν ἐποίησαν. | μετὰ
δὲ ταῦτα Δαμασίας αἰρεθεὶς ἄρχων ἔτη δύο καὶ δύο μῆνας ἤρ-
ξεν, ἕως ἐξηλάθη βία τῆς ἀρχῆς. | εἴτ' ἔδοξεν αὐτοῖς διὰ τὸ στα-
σιάζειν ἄρχοντας ἐλέσθαι δέκα, πέντε μὲν εὐπατριδῶν, τρεῖς δὲ
ἀγροίκων, δύο δὲ δημοουργῶν, καὶ οὗτοι τὸν μετὰ Δαμασίαν ἤρξαν
ἐνιαυτόν. ᾧ καὶ δῆλον ὅτι μεγίστην εἶχε δύναμιν ὁ ἄρχων· φαί-
3 νονται γὰρ αἰεὶ στασιάζοντες περὶ ταύτης τῆς ἀρχῆς. | ὅμως δὲ
διετέλουν νοσοῦντες τὰ πρὸς ἑαυτούς, οἱ μὲν ἀρχὴν καὶ πρόφρασιν
ἔχοντες τὴν τῶν χρεῶν ἀποκοπὴν (συνεβεβήκει γὰρ αὐτοῖς γεγο-
νέναι πένησιν), οἱ δὲ τῇ πολιτείᾳ δυσχεραίνοντες διὰ τὸ μεγά-
λην γεγονέναι μεταβολήν, ἔνιοι δὲ διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους φιλο-
4 νικίαν. | ἦσαν δ' αἱ στάσεις τρεῖς, μία μὲν τῶν παραλλίων, ὧν
προειστήκει Μεγακλῆς ὁ Ἀλκμέωνος, οἵπερ ἐδόκουν μάλιστα
διώκειν τὴν μέσην πολιτείαν, ἄλλη δὲ τῶν πεδιακῶν, οἱ τὴν ὀλι-
γαρχίαν ἐζήτουν, ἠγεῖτο δ' αὐτῶν Λυκοῦργος, τρίτη δ' ἦ τῶν
διακρίων, ἐφ' ἣν τεταγμένος ἦν Πεισίστρατος, δημοτικώτατος εἶναι
5 δοκῶν. προσεκεκόσμηστο δὲ τούτοις οἵ τε ἀφηρημένοι τὰ χρέα διὰ
τὴν ἀπορίαν καὶ οἱ τῷ γένει μὴ καθαροὶ διὰ τὸν φόβον· ση-
μεῖον δ' ὅτι μετὰ τὴν τῶν τυράννων κατάλυσιν ἐποίησαν διαψη-
φισμὸν, ὡς πολλῶν κοινωνούντων τῆς πολιτείας οὐ προσῆκον·
εἶχον δ' ἕκαστοι τὰς ἐπωνυμίας ἀπὸ τῶν τόπων, ἐν οἷς ἐγεώργουν.

14. Δημοτικώτατος δ' εἶναι δοκῶν ὁ Πεισίστρατος καὶ σφόδρ'
εὐδοκιμηκῶς ἐν τῷ πρὸς Μεγαρέας πολέμῳ, κατατραυματίσας
ἑαυτὸν συνέπεισε τὸν δῆμον, ὡς ὑπὸ τῶν ἀντιστασιαπτῶν ταῦτα
πεπονθώς, φυλακὴν ἑαυτῷ δοῦναι τοῦ σώματος, Ἀριστίωνος γρά-

φαντος τὴν γνώμην. | λαβὼν δὲ τοὺς κορυνηφόρους καλουμένους, ἐπαναστὰς μετὰ τούτων τῷ δήμῳ κατέσχε τὴν ἀκρόπολιν ἔτει τετάρτῳ καὶ τριακοσιῷ μετὰ τὴν τῶν νόμων θέσιν, ἐπὶ Κωμέου ἄρχοντος. | λέγεται δὲ Σόλων, Πεισιστράτου τὴν φυλακὴν αἰτοῦν- 2 τος, ἀντιλέξει καὶ εἰπεῖν ὅτι τῶν μὲν εἶη σοφώτερος, τῶν δ' ἀνδρειότερος· ὅσοι μὲν γὰρ ἀγνοοῦσι Πεισίστρατον ἐπιτιθέμενον τυραννίδι, σοφώτερος εἶναι τούτων, ὅσοι δ' εἰδότες κατασιωπῶσιν, ἀνδρειότερος· ἐπεὶ δὲ λέγων οὐκ ἔπειθεν, ἐξαράμενος τὰ ὄπλα πρὸ τῶν θυρῶν αὐτὸς μὲν ἔφη βεβοηθηκέναι τῇ πατρίδι καθ' ὅσον ἦν δυνατὸς (ἦδη γὰρ σφόδρα πρεσβύτης ἦν), ἀξιοῦν δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ταῦτό τοῦτο ποιεῖν. Σόλων μὲν οἶν οὐδὲν ἤνυσε τότε 3 παρακαλῶν· | Πεισίστρατος δὲ λαβὼν τὴν ἀρχὴν διώκει τὰ κοινὰ πολιτικῶς μᾶλλον ἢ τυραννικῶς· οὐπω δὲ τῆς ἀρχῆς ἐρριζωμένης, ὁμοφρονήσαντες οἱ περὶ τὸν Μεγακλέα καὶ τὸν Λυκοῦργον ἐξέβαλον αὐτὸν ἔκτω ἔτει μετὰ τὴν πρώτην κατάστασιν, ἐφ' Ἡγησίου ἄρχοντος. | ἔτει δὲ δωδεκάτῳ μετὰ ταῦτα περιελαυνόμενος 4 ὁ Μεγακλῆς τῇ σιάσει, πάλιν ἐπικηρυκευσάμενος πρὸς τὸν Πεισίστρατον ἐφ' ᾧ τε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ λήφεται, κατήγαγεν αὐτὸν ἀρχαίως καὶ λίαν ἀπλῶς. προδιασπείρας γὰρ λόγον, ὡς τῆς Ἀθηναῖς καταγούσης Πεισίστρατον, καὶ γυναῖκα καὶ μεγάλην καὶ καλὴν ἐξευρών, ὡς μὲν Ἡρόδοτός φησιν, ἐκ τοῦ δήμου τῶν Παιανιέων, ὡς δ' ἔνιοι λέγουσιν, ἐκ τοῦ Κολλυτοῦ στεφανόπωλιν Θραῖτιαν, ἣ ὄνομα Φύη, τὴν θεὸν ἀπομιμησάμενος τῷ κόσμῳ συνεισήγαγε μετ' αὐτοῦ, καὶ ὁ μὲν Πεισίστρατος ἐφ' ἄρματος εἰσήλαυνε, παραιβατούσης τῆς γυναικός, οἱ δ' ἐν τῷ ἄστει προσκυνοῦντες ἐδέχοντο θαυμάζοντες.

15. Ἡ μὲν οὖν πρώτη κάθοδος ἐγένετο τοιαύτη. μετὰ δὲ ταῦτ' αὖθις ἐξέπεσε τὸ δεύτερον, ἔτει μάλιστα ἑβδόμῳ μετὰ τὴν κάθοδον· οὐ γὰρ πολὺν χρόνον κατέσχεν, ἀλλὰ φοβηθεὶς ἀμφοτέρας τὰς στάσεις ὑπεξῆλθεν. | καὶ πρῶτον μὲν συνώκισε περὶ τὸν 2 Θερμαῖον κόλπον χωρίον, ὃ καλεῖται Ῥαίκηλος, ἐκεῖθεν δὲ παρῆλθεν εἰς τοὺς περὶ Πάγγαιον τόπους, ὅθεν χρηματισάμενος καὶ στρατιώτας μισθωσάμενος, ἐλθὼν εἰς Ἐρέτριαν ἑνδεκάτῳ πάλιν

ἔπει, τότε πρῶτον ἀνασώσασθαι βία τὴν ἀρχὴν ἐπεχείρει, συμ-
προθυμουμένων αὐτῷ πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων, μάλιστα δὲ Θη-
βαίων καὶ Λυγδάμιος τοῦ Ναξίου, ἔτι δὲ τῶν ἱππέων τῶν ἐχόν-
3 των ἐν Ἐρετρίᾳ τὴν πολιτείαν. | νικήσας δὲ τὴν ἐπὶ Παλληνίδι
μάχην καὶ λαβὼν τὴν πόλιν καὶ παρελόμενος τοῦ δήμου τὰ ὄπλα
κατεῖχεν ἤδη τὴν τυραννίδα βεβαίως· καὶ Νάξον ἔλῶν ἄρχοντα
4 κατέστησε Λυγδάμιν. | παρείλετο δὲ τοῦ δήμου τὰ ὄπλα τόνδε
τὸν τρόπον. ἐξοπλάσιαν ἐν τῷ Θησειῷ ποιησάμενος ἐκκλησιάζειν
ἐπεχείρει, καὶ χρόνον μὲν ἠκκλησίασε μικρόν· οὐ φασκόντων δὲ
κατακούειν ἐκέλευσεν αὐτοὺς προσαναβῆναι πρὸς τὸ πρόπυλον
τῆς ἀκροπόλεως, ἵνα γεγωνῆ μᾶλλον. ἐν τῷ δ' ἐκεῖνος διέτριβε
δημηγορῶν, ἀνελόντες οἱ ἐπὶ τούτῳ τεταγμένοι τὰ ὄπλα καὶ κατα-
κλήσαντες εἰς τὰ πλησίον οἰκήματα τοῦ Θησειοῦ διεσήμηναν
ἔλθόντες πρὸς τὸν Πεισίστρατον. | ὁ δὲ ἐπεὶ τὸν ἄλλον λόγον ἐπε-
τέλεσεν, εἶπε καὶ περὶ τῶν ὄπλων τὸ γεγονός, ὡς οὐ χρὴ θαυ-
μάζειν οὐδ' ἀθυμεῖν, ἀλλ' ἀπελθόντας ἐπὶ τῶν ἰδίων εἶναι, τῶν
δὲ κοινῶν αὐτὸς ἐπιμελήσεσθαι πάντων.

16. Ἡ μὲν οὖν Πεισιστράτου τυραννὶς ἐξ ἀρχῆς τε κατέστη
2 τοῦτον τὸν τρόπον καὶ μεταβολὰς ἔσχε τοσαύτας. διόκει δ' ὁ
Πεισίστρατος, ὥσπερ εἴρηται, τὰ περὶ τὴν πόλιν μετρίως καὶ
μᾶλλον πολιτικῶς ἢ τυραννικῶς· ἐν τε γὰρ τοῖς ἄλλοις φιλάν-
θρωπος ἦν καὶ πρῶτος καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσι συγγνωμονικός,
καὶ δὴ καὶ τοῖς ἀπόροις προεδάνειζε χρήματα πρὸς τὰς ἐργασίας,
3 ὥστε διατρέφεσθαι γεωργοῦντας. | τοῦτο δ' ἐποίει δυοῖν χάριν,
ἵνα μήτε ἐν τῷ ἄστει διατρίβωσιν, ἀλλὰ διεσπαρμένοι κατὰ τὴν
χώραν, καὶ ὅπως εὐποροῦντες τῶν μετρίων καὶ πρὸς τοῖς
ἰδίοις ὄντες μήτ' ἐπιθυμῶσι μήτε σχολάζωσιν ἐπιμελεῖσθαι τῶν
4 κοινῶν. | ἅμα δὲ συνέβαινε αὐτῷ καὶ τὰς προσόδους γίνεσθαι
μεῖζους ἐξεργαζομένης τῆς χώρας· ἐπράτιετο γὰρ ἀπὸ τῶν γιγνο-
5 μένων δεκάτην. | διὸ καὶ τοὺς κατὰ δήμους κατεσκεύασε δικα-
στάς καὶ αὐτὸς ἐξήει πολλάκις εἰς τὴν χώραν ἐπισκοπῶν καὶ
διαλύων τοὺς διαφορομένους, ὅπως μὴ καταβαίνοντες εἰς τὸ ἄστυ
6 παραμελῶσι τῶν ἔργων. | τοιαύτης γὰρ τινος ἐξόδου τῷ Πεισι-

στράτῳ γιγνομένης, συμβῆναι φασὶ τὸ περὶ τὸν ἐν τῷ Ὑμητιῷ γεωργοῦντα τὸ κληθὲν ὕστερον χωρίον ἀτελές. ἰδὼν γάρ τινα παντελῶς πέτρας σκάπτοντα καὶ ἐργαζόμενον, διὰ τὸ θαυμάσαι τὸν παῖδα ἐκέλευσεν ἐρέσθαι, τί γίνεται ἐκ τοῦ χωρίου· ὁ δ' «ὄσα κακὰ καὶ ὀδύνας» ἔφη, «καὶ τούτων τῶν κακῶν καὶ τῶν ὀδυνῶν Πεισίστρατον δεῖ λαβεῖν τὴν δεκάτην». ὁ μὲν οὖν ἄνθρωπος ἀπεκρίνατο ἀγνοῶν, ὁ δὲ Πεισίστρατος, ἡσθεὶς διὰ τὴν παρησίαν καὶ τὴν φιλεργίαν, ἀτελῆ πάντων ἐποίησεν αὐτόν. | οὐδὲν 7 δὲ τὸ πλῆθος οὐδ' ἐν τοῖς ἄλλοις παρηγιώχει κατὰ τὴν ἀρχήν, ἀλλ' αἰεὶ παρεσκευάζεν εἰρήνην καὶ ἐτήρει τὴν ἡσυχίαν· διὸ καὶ πολλάκις ἐθούλον, ὡς ἢ Πεισιστράτου τυραννίς ὁ ἐπὶ Κρόνου βίος εἴη· συνέβη γὰρ ὕστερον διαδεξαμένων τῶν νείεων πολλῶ γενέσθαι τραχυτέραν τὴν ἀρχήν. | μέγιστον δὲ πάντων ἦν τῶν εἰρημένων 8 τὸ δημοτικὸν εἶναι τῷ ἦθει καὶ φιλόανθρωπον. ἐν τε γὰρ τοῖς ἄλλοις ἐβούλετο πάντα διοικεῖν κατὰ τοὺς νόμους, οὐδεμίαν ἑαυτῷ πλεονεξίαν διδούς, καὶ ποτε προσκληθεὶς φόνου δίκην εἰς Ἄρειον πάγον αὐτὸς μὲν ἀπήντησεν ὡς ἀπολογησόμενος, ὁ δὲ προσκαλεσάμενος φοβηθεὶς ἔλιπεν. | διὸ καὶ πολὺν χρόνον ἔμεινεν ἐν τῇ 9 ἀρχῇ καί, ὅτ' ἐκπέσοι, πάλιν ἀνελάμβανε ῥαδίως. ἐβούλοντο γὰρ καὶ τῶν γνωρίμων καὶ τῶν δημοτικῶν οἱ πολλοὶ τοὺς μὲν γὰρ ταῖς ὀμιλίαις, τοὺς δὲ ταῖς εἰς τὰ ἴδια βοηθείαις προσήγετο, καὶ πρὸς ἀμφοτέρα ἐπεφύκει καλῶς. | ἦσαν δὲ καὶ τοῖς Ἀθηναίοις 10 οἱ περὶ τῶν τυράννων νόμοι πρῶτοι κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς οἳ τ' ἄλλοι καὶ δὴ καὶ ὁ μάλιστα καθήκων πρὸς τὴν τῆς τυραννίδος κατάστασιν. νόμος γὰρ αὐτοῖς ἦν ὅδε· «θέσμια τάδε Ἀθηναίων κατὰ τὰ πάτρια· εἴαν τινες τυραννεῖν ἐπανιοτῶνται ἢ συγκαθιστῇ τις τυραννίδα, ἄτιμον εἶναι καὶ αὐτὸν καὶ γένος».

17. Πεισίστρατος μὲν οὖν ἐγκατεγήρασε τῇ ἀρχῇ καὶ ἀπέθανε νοσήσας ἐπὶ Φιλόνεω ἄρχοντος, ἀφ' οὗ μὲν κατέστη τὸ πρῶτον τύραννος ἔτη τριάκοντα καὶ τρία βιώσας, ἃ δ' ἐν τῇ ἀρχῇ διέμεινεν, ἐνὸς δέοντα εἴκοσι ἔφευγε γὰρ τὰ λοιπά. | διὸ 2 καὶ φανερῶς ληροῦσιν οἱ φάσκοντες ἐρώμενον εἶναι Πεισίστρατον Σόλωνος καὶ στρατηγεῖν ἐν τῷ πρὸς Μεγαρέας πολέμῳ περὶ

Σαλαμῖνος· οὐ γὰρ ἐνδέχεται ταῖς ἡλικίαις, ἐάν τις ἀναλογίζηται
 3 τὸν ἑκατέρου βίον καὶ ἐφ' οὗ ἀπέθανεν ἄρχοντας. | τελευτήσαντος
 δὲ Πεισιστράτου κατεῖχον οἱ υἱεῖς τὴν ἀρχήν, προύγοντες τὰ
 πράγματα τὸν αὐτὸν τρόπον. ἦσαν δὲ δύο μὲν ἐκ τῆς γαμετῆς,
 Ἐπιπίας καὶ Ἰππαρχος, δύο δ' ἐκ τῆς Ἀργείας, Ἰοφῶν καὶ
 4 Ἠγησίστρατος, ὃν παρώνυμον ἦν Θέτταλος. | ἐπέγημε γὰρ Πεισί-
 στρατος ἐξ Ἀργεῶν ἀνδρὸς Ἀργείου θυγατέρα, ἣ ὄνομ' ἦν
 Γοργίλος, Τιμώνασσαν, ἣν πρότερον ἔσχε γυναῖκα Ἀρχῆνος ὁ
 Ἀμπρακιώτης τῶν Κυρελιδῶν· ὅθεν καὶ ἦ πρὸς τοὺς Ἀργεῖους
 ἐνέστη φιλία καὶ συνεμαχέσαντο χίλιοι τὴν ἐπὶ Παλληνίδι μάχην
 Ἠγησιστράτου κομίσαντος. γῆμαι δὲ φασὶ τὴν Ἀργεῖαν οἱ μὲν
 ἐκπεσόντα τὸ πρῶτον, οἱ δὲ κατέχοντα τὴν ἀρχήν.

18. Ἦσαν δὲ κύριοι μὲν τῶν πραγμάτων διὰ τὰ ἀξιώματα
 καὶ διὰ τὰς ἡλικίας Ἰππαρχος καὶ Ἐπιπίας, πρεσβύτερος δὲ ὢν
 ὁ Ἐπιπίας καὶ τῇ φύσει πολιτικὸς καὶ ἔμφορον ἐπεσιτάει τῆς
 ἀρχῆς· ὁ δὲ Ἰππαρχος παιδιώδης καὶ ἐρωτικὸς καὶ φιλόμουσος
 ἦν (καὶ τοὺς περὶ Ἀνακρέοντα καὶ Σιμωνίδην καὶ τοὺς ἄλλους
 2 ποιητὰς οὗτος ἦν ὁ μεταπεμπόμενος). Θέτταλος δὲ νεώτερος
 πολὺ καὶ τῷ βίῳ θρασύς καὶ ὑβριστής, ἀφ' οὗ καὶ συνέβη τὴν
 ἀρχὴν αὐτοῖς γενέσθαι πάντων τῶν κακῶν. | ἐρασθεὶς γὰρ τοῦ
 Ἀρμόδιου καὶ διαμαρτάνων τῆς πρὸς αὐτὸν φιλίας, οὐ κατεῖχε τὴν
 ὀργήν, ἀλλ' ἐν τε τοῖς ἄλλοις ἐνεσημαίνετο πικρῶς καὶ τὸ τελευ-
 ταῖον μέλλουσαν αὐτοῦ τὴν ἀδελφὴν κληροδοτεῖν Παναθηναίοις
 ἐκώλυσεν, λοιδορήσας τι τὸν Ἀρμόδιον ὡς μαλακὸν ὄντα, ὅθεν
 συνέβη παροξυνθέντα τὸν Ἀρμόδιον καὶ τὸν Ἀριστογέιτονα
 3 πράττειν τὴν πρᾶξιν μετεχόντων πολλῶν. | ἤδη δὲ παρατηροῦν-
 τες ἐν ἀκροπόλει τοῖς Παναθηναίοις Ἐπιπίαν (ἐτύγγανε γὰρ οὗτος
 μὲν δεχόμενος, ὁ δ' Ἰππαρχος ἀποστέλλων τὴν πομπήν), ἰδόντες
 τινὰ τῶν κοινωνούντων τῆς πράξεως φιλανθρωπῶς ἐντυγχάνοντα
 τῷ Ἐπιπία καὶ νομίσαντες μηνύειν, βουλόμενοί τι δρᾶσαι πρὸ
 τῆς συλλήψεως, καταβάντες καὶ προεξαναστάντες τῶν ἄλλων τὸν
 μὲν Ἰππαρχον διακοσμοῦντα τὴν πομπὴν παρὰ τὸ Λεωκόρειον
 4 ἀπέκτειναν, τὴν δ' ὄλην ἐλυμῆναντο πρᾶξιν. | αὐτῶν δ' ὁ μὲν

Ἄρμόδιος εὐθέως ἐτελεύτησεν ὑπὸ τῶν δορυφόρων, ὁ δ' Ἄριστογείτων ὕστερον, συλληφθεὶς καὶ πολὺν χρόνον αἰκισθεὶς. κατηγόρησε δ' ἐν ταῖς ἀνάγκαις πολλῶν, οἳ καὶ τῇ φύσει τῶν ἐπιφανῶν καὶ φίλοι τοῖς τυράννοις ἦσαν. οὐ γὰρ ἐδύναντο παραχρῆμα λαβεῖν οὐδὲν ἔγνος τῆς πράξεως, ἀλλ' ὁ λεγόμενος λόγος, ὡς ὁ Ἰππίας ἀποστήσας ἀπὸ τῶν ὅπλων τοὺς πομπεύοντας ἐφώρασε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας, οὐκ ἀληθῆς ἐστίν· οὐ γὰρ ἐπεμπον τότε μεθ' ὅπλων, ἀλλ' ὕστερον τοῦτο κατεσκεύασεν ὁ δῆμος. | κατηγόρει δὲ τῶν τοῦ τυράννου φίλων, ὡς μὲν οἱ δημοτικοὶ φασιν, ἐπίτηδες, ἵνα ἀσεβήσαιεν ἅμα καὶ γένοιντο ἀσθενεῖς ἀνελόντες τοὺς ἀναιτίους καὶ φίλους ἑαυτῶν, ὡς δ' ἔνιοι λέγουσιν, οὐχὶ πλαττόμενος, ἀλλὰ τοὺς συνειδότες ἐμήνυεν. | καὶ τέλος ὡς οὐκ ἐδύνατο πάντα ποιῶν ἀποθανεῖν, ἐπαγγειλάμενος ὡς ἄλλους. μνηύσων πολλοὺς καὶ πείσας αὐτῷ τὸν Ἰππίαν δοῦναι τὴν δεξιὰν πίστεως χάριν, ὡς ἔλαβεν, ὄνειδίσας ὅτι τῷ φρονεῖ τᾶδελφοῦ τὴν δεξιὰν δέδωκε οὕτω παρώξυνε τὸν Ἰππίαν, ὥσθ' ὑπὸ τῆς ὀργῆς οὐ κατέσχεν ἑαυτόν, ἀλλὰ σπασάμενος τὴν μάχαιραν διέφθειρεν αὐτόν.

19. Μετὰ δὲ ταῦτα συνέβαινε πολλῷ τραχυτέραν εἶναι τὴν τυραννίδα· καὶ γὰρ διὰ τὸ τιμωρῶν τᾶδελφῶ πολλοὺς ἀνηρηκέναι καὶ ἐκβεβληκέναι πᾶσιν ἦν ἄπιστος καὶ πικρός. ἔπει δὲ 2 τετάρτῳ μάλιστα μετὰ τὸν Ἰππάρχου θάνατον, ἐπεὶ κακῶς εἶχε τὰ ἐν τῷ ἄστει, τὴν Μουνιχίαν ἐπεχείρησε τειχίζειν, ὡς ἐκεῖ μεθιδρυσόμενος. | ἐν τούτοις δ' ὧν ἐξέπεσεν ὑπὸ Κλεομένους τοῦ Λακεδαιμονίων βασιλέως, χρησμῶν γιγνομένων αἰεὶ τοῖς Λάκωσι καταλύειν τὴν τυραννίδα διὰ τοιάνδ' αἰτίαν. | οἱ φυγάδες, ὧν οἱ 3 Ἄλκμεωνίδαι προειστήκεσαν, αὐτοὶ μὲν δι' αὐτῶν οὐκ ἐδύναντο ποιήσασθαι τὴν κάθοδον, ἀλλ' αἰεὶ προσέπταιον· ἐν τε γὰρ τοῖς ἄλλοις, οἷς ἔπραττον, διεσφάλλοντο καὶ τειχίσαντες ἐν τῇ χώρᾳ Λειψύδριον τὸ ὑπὲρ Πάργηθος, εἰς ὃ συνεξῆλθόν τινες τῶν ἐκ τοῦ ἄστεως, ἐξεπολιορκήθησαν ὑπὸ τῶν τυράννων, ὅθεν ὕστερον εἰς ταύτην τὴν συμφορὰν ἦδον ἐν τοῖς σκολίοις.